

ZBORNIK naučnih i književno-umjetničkih radova bivših đaka i profesora zagrebačke klasične gimnazije o proslavi 350-godišnjeg postojanja 1607—1957.

Taj je zbornik zanimljiva manifestacija misli i radova, i kao dokumenat vremena, jer vezuje prošlost s današnjicom povodom jednog rijetkog slavlja, tj. neprekidnog rada i uloge klasične gimnazije uopće, a posebno u obrazovnom i prosvjetnom djelovanju i razvoju klasične humanističke kulture kod nas.

Klasična je gimnazija u Zagrebu uz svoju odgojno-obrazovnu funkciju bila rasadnik naprednih ideja. Ona ide u red ne samo najstarijih hrvatskih nego i južnoslavenskih srednjih škola uopće. Zato je Zbornik obilno vrelo građe za nekoliko stoljeća unatrag iz područja kulture, nauke i umjetnosti. Tu se susreću razna razdoblja i stapaju u blizak odnos bivši đaci i profesori, kao što je slučaj profesora Milana Šenoe.

Zbornik je vrlo opsežan i obuhvaća 1130 str. Uredio ga je Redakcioni odbor, koji sačinjavaju: Juraj Andrassy, Ante Crvelin, Božidar Firšt, Ljudevit Jonke, Andrija—Ljubomir Lisac, Zoran Palčok. Umjetnički je opremio Josip Roca.

Sadržaj je Zbornika podijeljen na tri dijela.

I. Naučni i književno-umjetnički prilozi bivših đaka i profesora.

1) Vid Balenović: *350 godina humanističke nastave u Zagrebu. Povijest zagrebačke klasične gimnazije 1607—1957.* — Značajno je, da su nosioci ideje Ilirskog preporoda i borbe za hrvatski jezik bili uglavnom svi đaci zagrebačke gimnazije. Oni su budili narodnu svijest i udarili temelje narodnog jedinstva. Ova je gimnazija odgojila veliki broj ljudi, koji su se istakli kao učenjaci, pjesnici, političari i profesori, a njihova su imena poznata u našoj nauci i kulturi, i na političkom polju. Profesori i đaci, odgojeni u ovoj školi, bili su nosioci narodnog duha i nacionalnog stremjenja. Oni su bili prvoborci za narodni jezik, za preporod narodne književnosti i umjetnosti. Prema tome, gimnazija je bila najviša naučna i kulturna institucija u najteže doba hrvatske povijesti, veliki svijetli krug krijesa u tami. Na tako bogatim i časnim tradicijama ovaj zavod i danas odgaja omladinu, koja će nastaviti napore pokoljenja u izgradnji sretnije budućnosti svoga naroda. Svoj bogati doprinos dala je ova škola i narodnooslobodilačkoj borbi i socijalističkoj domovini.

2) Ante Crvelin. *Klasična gimnazija u našem školskom sistemu.* — Pisac razglaba pitanje, da li je klasična gimnazija potrebna današnjici. Jasno zaključuje, da se dobar povjesničar mora osposobiti za čitanje povjesnih izvora na latinskom i grčkom jeziku. Ne može se prekinuti veza s prošlošću, napose veza sa svojom vlastitom povješću. U društvenim borbama grčkih država nastao je prvi put u povijesti obris slobodne čovječe ličnosti s punom društvenom odgovornošću. Ideološki je sadržaj grčke književnosti i u naše doba neobično aktuelan, kad se stvara društvena ličnost i njezin sve puniji razvoj. Klasična literatura upućuje đake na početak dugog razvojnog niza za sve što u literaturi slijedi do našeg vremena. Autor citira Engelsa koji je u svom Anti-Dühringu naglasio: „U mnogobrojnim formama grčke filozofije nalaze se klice i počeci gotovo svih kasnijih načina gledanja na svijet“. „Grči će uvijek ostati naši učitelji — kaže Marx, a najnovija filozofija samo je nastavila rad, koji su započeli Heraklit i Aristotel“. Pisac drži, da je učenje klasičnih jezika, osobito latinskog, najbolja osnova za naučno shvatanje i razumijevanje svoga vlastitog jezika, a i romanskih i modernih jezika, jer je za razumijevanje naučne terminologije i tehničkih izraza potrebno znati etimologiju tih izraza. Arhitektonska vještina u pisanju je jedna od najglavnijih osobina klasične literature. Ona je bila i ostaje uzor piscima svih vremena i naroda. Na kraju autor objašnjava kakav bi trebao biti novi nastavni plan.

3) Veljko Gortan. *Klasična gimnazija i naša kulturna baština.* — Pisac iznosi da je latinski jezik bio dugo vremena međunarodni jezik nauke, kozmopolitskog značaja. Iako je nepovratno prošlo vrijeme da klasična gimnazija bude glavni tip srednjoškolskog obrazovanja, nama je još uvijek potreban određeni broj klasičnih zavoda za stvaranje kadrova s dobrim poznavanjem latinskog i grčkog jezika. Razlozi su mnogo dublji. U pitanju je naša kulturna baština i dalji razvoj

naše humanističke nauke, osobito proučavanje naše narodne povijesti. Gotovo su svi stariji izvori napisani latinski, a neki i grčki. Mi živimo na području, gdje je nekoć cvala antička kultura i na svakom koraku otkrivamo njezine materijalne ostatke, među kojima posebnu pažnju zavrijeđuju natpisi. Sav prikupljeni epigrafski materijal treba proučavati i objaviti u naučnim publikacijama, pa se ne može niti zamisliti klasični arheolog ili filolog bez solidnog klasičnog obrazovanja. Ti moraju steći prije studija temeljno znanje u klasičnoj gimnaziji. Odbaciti treba krivo i neopravdano mišljenje, da je klasična izobrazba ostatak prošlosti i nešto feudalno i zastarjelo. Opravdani razlozi govore u prilog klasičnog obrazovanja.

4) Vladimir Filipović. *Ideja humaniteta i humanistička gimnazija*. Autor počinje svoje izlaganje misli, da se život javlja uvijek u promjenljivim i vremenskim uvjetovanim oblicima. Svako razdoblje kulturne povijesti čovječanstva ima osnovne karakteristike svoje svakdašnjice. Osim te povijesne uvjetovanosti život nosi još i svoju osnovnu karakteristiku, a to je organski uravnoteženo jedinstvo, koje je značajno za sve manifestacije života. Naše nuklearno doba ili, kako ga još zovu, tehničko doba stvorilo je s tim u vezi i izvjesnu psihičku tehnicizmu, nastala je nova vjere u tehniku. Ideali kozmopolitizma i internacionalizma imaju svoje glavne argumente u ideji odnosno idealu humaniteta. Ideja ličnosti, a po tome i čovječnosti, našla je svoj puni, pravi, smisleni i vrijednosni sadržaj tek u duštvenoj koncepciji. Naše doba traži u svom brzom razvoju tehničku sprtnost, ali zbog tog utilitarističkog zahtjeva vremena ne smijemo sve njemu prepustiti. Civilizacija mora imati opravdanje u kulturi, kao cilju i smislu ljudskog života, jer kultura predstavlja jedinstvo i cjelinu u povjesnom razvoju svojih oblika i sadržaja. U toj dijalektici povjesnog odnosno kulturnog razvoja leži osnov njenog organskog razvitka i bit njena smislenog životnog jedinstva. Život je raznolik, njegove su tendencije raznovrsne, pa i školstvo u svojim programima mora biti različito. No, iz tih programa, iz tih mogućnosti, ne bi se nikad smjelo zaboraviti na klasičnu gimnaziju.

5) Zvonimir Zmajlović. *Nastavni plan klasične gimnazije i njegov razvoj u 350 godina*. — Pisac iznosi od osnutka klasične gimnazije u Zagrebu, t. j. od 1607—1957. sustavno i u pojedinačnostima, nastavne planove u tekovinama, prema svrsi i onim zadacima, kojima je ta škola u pojedinim vremenskim razdobljima bila namijenjena. Dodao je bibliografski pregled svih udžbenika, koji su se upotrebljavali, što je ujedno i prvi pokušaj te vrste kod nas.

6) Dionizije Sabadoš. *Metode rada u današnjoj klasičnoj gimnaziji*. Autor u Uvodu govori o zadacima klasične gimnazije u socijalističkom društvu i metodama nastavnog odgojnog rada, kojim se služe nastavnici toga zavoda. Zatim prikazuje pojedine predmete nastave, nabrajajući imenično sadašnje nastavnike klasične gimnazije i ocrtavajući strukturu i cjelovitost izgleda toga zavoda.

7) Zorislav Dukat. *Značaj i uloga „Zajednice i škole“ na klasičnoj gimnaziji*. — Iskustvo je pokazalo, da je jaka polaznost i upis u klasične gimnazije najbolji dokaz, kako su dubok korijen u javnosti uhvatile simpatije za klasičnu naobrazbu. Usporedno s općim nastojanjem za moderniziranjem rada škole i promicanjem opće obrazovne strane u školi, pojavljuje se kod roditelja sve jača tendencija da i oni surađuju sa školom u nastojanju oko postizavanja što boljeg odgojnog uspjeha, a u tome je i bit „Zajednice doma i škole“. Novo vrijeme traži da škola odgoji ljude, koji će uz ljubav prema narodu i društvenoj zajednici u novim uvjetima steći potrebno znanje i spremu, te postati valjani članovi društvene zajednice da bi valjano i uspješno mogli zauzeti mjesta, koje će im zajednica povjeriti.

8) Nenad Heruc u članku, *Vanškolski fizički odgoj na klasičnoj gimnaziji, njegovi oblici i uloga u općem odgojnom radu škole*, piše o programu vanškolskog fizičkog odgoja, a taj se odražuje u znanju i umijeću učenika u njihovu lijepom i zdravom izgledu, skladnom gibanju, što opet razvija ponos u njihovim dostignućima i ujedinja napredak u fizičkom i intelektualnom razvoju.

9) Srebrenka Gvozdanović, u svom prilogu: *Zgrada klasične gimnazije*, obrađuje dugi vijek zgrade klasične gimnazije, koja je doživjela različite preinake, ali je unatoč toga uglavnom sačuvan jezgrovni konstruktivni i tlocrtni raspored i arhitektonsko oblikovanje. Vanjski izgled pročelja zgrade sa strane Katarinskog trga pokazuje skromnu, ali primjernu baroknu fasadu.

10) Dr. Nikola Majnarić, u članku: *Klasična gimnazija zagrebačka i filolozi, prevodioci antičkih pisaca*, iznosi djelovanje i rad nastavnika i prevodioca antičkih pisaca. Na jedan zgusnuti i reljefan način prikazana su dvadeset i tri nastavnika, klasična filologa, a među njima: A. Veber, T. Maretić, A. Musić, M. Šrepel, A. Pavić, K. Rac, M. Kuzmić, F. Miler, V. Dukat, V. Gortan, T. Smerdel, Z. Doroghy i drugi. Pisac je istaknuo da su prevodioci klasičnih pisaca više obraćali pažnju grčkim, negoli latinskim tekstovima. Zbog velikog broja klasičnih filologa, dr. Majnarić, ograničio se na prikaz onog prevodilačkog rada, koji je ponajviše tekao usporedo s naučnim djelovanjem nastavnika te škole, da bi doprinjeli njenom procvatu. Toj su gimnaziji bili na čast i oni brojni nastavnici, kojih se revan i nesebičan nastavnički rad trajno očitovao u odgoju i obrazovanju mnogobrojnih generacija, a te su pod njihovim brižnim vodstvom ušle u život.

11) Lovro Županović, u: *Prilog učenika zagrebačke klasične gimnazije našoj muzičkoj kulturi*, zahvaća retrospektivno od najranijih podataka iz XVIII stoljeća, počevši od Šilobada Balšića, svećenika i muzičkog pisca, pa do danas, iznosi šezdeset imena. Među njima nekoliko istaknutih, kao V. Lisinski, N. Fallera, B. Širolu, V. Žganeca, I. Prišlina, M. Pozajica, S. Zlatića N. Hercigonju, I. Mačeka, B. Sakača, D. Stahuljaka, D. Hauptfelda i druge, a ti su dovoljan dokaz o udjelu klasične gimnazije i njenom prilogu muzičkom životu i muzičkoj kulturi u Hrvatskoj.

12) Danilo Mazetić, napisom: *Umjetnici i kulturni radnici na polju likovnih umjetnosti i muzeologije*, zaokružio je isječak vremena krajem XIX stoljeća, zahvaćajući markantne ličnosti i njihov predani rad na području umjetnosti i razne opće kulture, a koji su upravo bivši daci zagrebačke klasične gimnazije, i to: Iso Kršnjavi, A. O. Aleksander, Artur Schneider, Branko Šenoa, Vl. Tkalčić, Ljubo Babić, M. Crnčić, K. Tompa, I. Bach, Fr. Buntak, Z. Vojnović, M. Gorenc, K. Angeli—Radovan, Zl. Prica, Lk. Dobronić i drugi.

13) Zoran Palčok: *Borci oslobodilačkog rata bivši daci i profesori klasične gimnazije*. — Veliki povjesni društveno-politički ciljevi ne stvaraju se nikada bez uloga žrtava. Uvjeti narodnooslobodilačke borbe i revolucije tražili su naše najteže žrtve, i narodi naše zemlje dali su ih. Bilanca tih žrtava je velika i bolna. Pisac nabraja 3 profesora i 64 daka, koji su poginuli, davši najveći ulog i žrtvu. Izostavlja imena preživjelih, iako su oni bili srećom ona masovna snaga bez kojih bi sve žrtve bile uzaludne. Preživjeli su oličenje snage, koja je sve teškoće borbe i revolucije iznijela do kraja na svojim ramenima, te dovela veliko djelo do njegova pobjedonosnog završetka.

14) Slavko Ježić, piše o: *Klasična gimnazija i njeni učenici u hrvatskom preporodnom pokretu*. — Počinjući od početka kidanja ugarsko-hrvatske političke simbioze oko 1790., pisac sažetim slogom ocrtava borbu Hrvata protiv germanizacije, i mađarizacije, kao i stvaranje mlade hrvatske generacije, te njene uloge početkom XIX stoljeća.

Predstavnik te nove hrvatske generacije Ivan Derkos, dak klasične gimnazije, izdaje 1832 brošuru: *Genius patriae super dormientibus suis filiis*, dok je falanga kremenjaka, okupljenih oko Ljudevita Gaja, pokrenula i izdala 1835. prve novine „*Novine horvatske*“ i književni list „*Danica horvatska slavonska i dalmatinska*“. Taj je naziv poslije godinu dana promijenjen u „*Danica ilirsku*“, pa je tako cijeli pokret nazvan *ilirskim*. Književne su manifestacije prelazile malo po malo i na političko područje, pa su taj razvoj i rad postali bitna sastojina hrvatskog preporodnog pokreta.

Upravo su veliki dio te generacije činili daci klasične gimnazije. Njihova uloga na tom radu očiti je dokaz o visokoj kulturnoj funkciji, koju je zagrebačka klasična gimnazija izvršila u ovom najvažnijem razdoblju novije hrvatske povijesti.

15) Marijan Matković, svojim člankom, *Klasična kultura i suvremena književnost*, tumači kako u povjesti čovječanstva nije nikad prije neka kultura poznavala svoju prošlost, kao ova naša današnja. Suvremena svjetska kulturna historija morala je temeljito ispitati i mijenjati renesansne i klasicističke zablude, po kojima je mala Helada bila poznata kao jedini legitimni praotac svjetske kulture. Današnja umjetnost okrećući se prema svjetskoj kulturnoj baštini ne nalazi samo jedan izvor—, umjetnost u Antici. Na nju stvaralački utječu usporedo više starih civilizacija iz raznih kontinenata. Ali imena stvaralaca, kao što su Homer, Sapha, Alkej, Eshil, Sofoklo, Euripid, Aristofan, Vergilije, Ovidilje, Horacije, Herodot, Ciceron, Demosten,

Petronije i mnogi drugi, potrebna su svakoj književnosti. Upravo oni su potrebniji nego bilo koji prije njih. Ne radi se ovdje o znanju jezika, već se radi o živom blagu, koji u tim jezicima živi, jer je organski, kao svaka autentična misao, kao svaka poetska ljepota nerazdvojno vezana s tim jezicima. Riječ je o kulturnim tekovinama, koje specifično osvjetljuju čitav razvoj ljudske misli. To treba da znadu i osjete suvremeni pjesnici. Očito o tome će ovisiti intenzivnost i sugestija vidovitosti njihove poetske riječi, koju tako žedno očekuje naše vrijeme.

16) Zdenko Škreb: *Značenje antikne kulture za razvitak njemačke književnosti*. — Pisac u krupnim potezima ocrtava povjesno zbivanje i opseg značenja antičke kulture u njemačkom pjesništvu. Usprkos povjesnim utvrđenim stajanjima pravo značenje predaje klasične antike i umjetničkog uzroka može se utvrditi na razdoblje njemačkog građanskog prosvjetiteljstva, dok su najviši vrhunac oblika i duha antike postigli Goethe i Schiller.

17) Slavko Batušić: *Klasična gimnazija kao školsko kazalište 1607—1804*. Od godine 1607—1773. prikazan je rad školskog kazališta po podacima o. M. Vanina, J. Barlea, F. Fanceva i rukopisa „*Historia collegii S. J. in monte Graeco Zagrabriae siti*“. Tih je godina gimnazijski teatar bio jedini nosilac kazališnog života u gradu, a u toj je sredini nikla i komedija Tituša Brezovačkog „*Diogenes*“. Nakon ukinuća isusovačkog reda pojavljuje se školski teatar u Kaptolskom sjemeništu, koje daje predstave samo na hrvatskom jeziku i djeluje do 1834., kad je Zagreb dobio stalnu kazališnu zgradu na Markovu trgu.

18) Eva Verona, obrađuje u svom članku: *Prinosi povijesti sveučilišne knjižnice u Zagrebu u prvome razdoblju njena života 1607—1773*. Opće je poznato, da je zasluga isusovačkog reda za širenje prosvjete u hrvatskim krajevima, te da su oni pridavali veliku važnost u osnivanju i izgradnji svojih knjižnica. Najveća i najvažnija među ovim knjižnicama bila je ona zagrebačkog kolegija. Uz ovu, otvaranjem klasične gimnazije, stvorena je zavodska knjižnica, koja je kasnije postala osnova Sveučilišne knjižnice. Potanko je opisan osnutak, razvoj, uređenje i sastav knjižnica, s imenima darovatelja knjiga i imenima bibliotekara, a i brojčano stanje knjiga.

19) Andrija Ljubomir Lisac: *Pojava literarno-glazbenih udruženja i dačkih listova na zagrebačkim srednjim školama do konca Prvog svjetskog rata*. Pisac je proučio veliku arhivsku građu školskih izvještaja iz XIX-og i početka XX-og stoljeća o radu dačkih književnih i glazbenih društava, ulazeći u problem potanko, imenično i pojedinačno s obzirom na sve zavode u Zagrebu. Dao je prikaz po kome se vidi, kako su daci prošlih četiriju naraštaja, kasnijih hrvatskih rodoljuba, književnika, političara i javnih radnika, ostvarili društveni razvoj od „*Ilirske čitaonice*“, Dačkog društva „*Vila*“, „*Osvita*“, „*Nade*“, „*Zore*“, srednjoškolskog glasila „*Naša Snaga*“. Posljednji širi novi smjer i navodi strujanje socijaldemokratskih ideja pred početak Prvog svjetskog rata. Cijeli prikaz govori o stremljenjima i žaru omladine da dade oduška svom zanosnom rodoljublju i podari svoj prinos domovini, te općoj narodnoj kulturnoj povijesti.

20) Ljudevit Jonke: *Tri profesora zagrebačke gimnazije na braniku hrvatskog književnog jezika*. Širokim zamahom i jasno izrazitim obrisima pisac opisuje doba narodnog jezičkog preporoda i ulogu Vjekoslava Babukića, Antuna Mažuranića i Adolfa Vebera Tkalčevića, u njihovoj dramatskoj borbi za pravo narodnog jezika u 1834. i u kasnijim godinama. U vremenu, kad je latinski jezik bio *lingua academica*, mađarski jezik *lingua patria*, a hrvatski *lingua exotica*. — nastala je upravo težnja za stvaranjem hrvatskog književnog jezika. Veber-Tkalčević je zastupao mišljenje, da nastavom latinskog jezika treba ići za usavršavanjem narodnog jezika. On je doživio poraz germanizacije i priznanje kao voda t. zv. *Zagrebačke filološke škole*. Bio je upravitelj zagrebačke gimnazije od 1860.—1867. god.

Jonke je htio potčrtati djelovanje trojice zagrebačkih profesora, koji su svaki u svoje doba unaprijedivali razvoj književnog jezika, zastupajući odvažno i ljudski časno narodne težnje. Pisac je na taj način osvjježio zasluge nastavnika najstarije hrvatske gimnazije.

21) Nada Gollner: *Srednje škole prema Ratio educationis 1806. godine*. Prikazom ekonomskih, društvenih i političkih prilika XIX stoljeća u Hrvatskoj i susjednih zemalja iznosi opširan pregled školskih propisa do donošenja *Ratio educationis 1806 god.*

22) Juraj Andrassy: *Korist znanja iz srednje škole u međunarodnom pravu*. Na jedan zbijen i jedar način uočena je širina područja i splet znanja različitih struka s kojima se susreće pravna znanost. „Pravo je regulativ životnih odnosa i kao takvo, ono je najuže povezano sa stvarnim životom, a u krajnjoj liniji ono je odraz razvojnog stepena proizvodnih snaga“. Pisac posebno ukazuje, kako se pravo i pravna znanost služe obrazovanjem i znanjem, koji su predmet nastave u srednjim školama.

23) Pavao Vuk-Pavlović: *O izlazištu estetike*. — Pisac je svojom jasno napisanom radnjom skrenuo pažnju na višelikost problema estetičkog područja, koju uzrokuje estetski doživljaj. Taj je podesan za ishodište estetike, kao filozofske discipline.

24) Milan Stahuljak: *Heleni u svijetlu papirusa*. — U članku je dat letimičan i sažet prikaz s uvodom o otkriću i općoj vrijednosti egipatskih papirusa, te o podacima iz života i rada Helena iz epohe Ptolemeja I Sotera.

25) Branimir Žganjer: *Jezični odnos Grčke prema predgrčkom stanovništvu Helade*. — Načinjući utjecaj prastanovnika Helade prije pojave i u razdoblju seobe Grka, pisac zahvaća i uspoređuje jezično blago, izlažući utjecaj i naslijeđa drugih naroda u grčkom jeziku i nazivima mjesta. Tu kulturu i jezike, zbog geografskog smještaja, prozvali su zajedničkim imenom — egejskom.

26) Ton Smerdel: *Kanconjer Rajmunda Kunića*, Djelo i ličnost Dubrovčanina Rajmunda Kunića, poznatog pjesnika XVIII stoljeća, razmotrena je i osvijetljena kao stvaraoca na latinskom jeziku. Pisac ovog esaja objašnjava značajke Kunićeve pjesničke osjećajnosti lirskih pjesama. Pseudonimom *Lyda* pjesnik je proslavio umnu i lijepu Mariju Pizzelli, kojoj izražuje svoje divljenje. Autor je analizirao epigrame i epitete u njima, o najsuptilnijem doživljavanju u ovom Kunićevo *kanconjeru*. To idu u izvorna lirska očitovanja našeg latiniteta i predstavljaju osebužno estetsko dostignuće, u kome se anticipira romantizam, u kojem naslućujemo svijetlo novih književno-umjetnička strujanja i ideoloških obračunavanja, te pobjedu narodnog govornog jezika.

27) Vladimir Dobronić: *Objašnjenje 72. glave „Vinodolskog zakona“*. Članak je odlomak veće pišćeve studije *Vinodolski zakon*. Polazeći sa stanovišta, da se jezično objašnjenje pojma riječi treba približiti istodobno sa jezične i pravne strane, etimološkom analizom je zahvaćeno objašnjenje 72. glave *Vinodolskog zakona*. Osobitost riječi „p o s a l“ i „a r s a l“, koje su dosad bile gotovo nepoznate, objašnjena je njihova tvorba i značenje s povjesnim razvitkom i narodnom predajom.

28) Pavle Rogić: *Antroponimijska ili onomastička istraživanja kao najmlađa grana lingvistike*. — Pisac utvrđuje, da su antroponimijska ili onomastička istraživanja najmlađa grana lingvistike kod nas još ograničena na etimološke probleme. Lingvistički i historijski gledani antroponimi i toponimi imaju obilježja postanka i starine. Poteškoća je, što do danas nemamo onomastikon, kao što to već imaju drugi narodi. Već je Tomo Maretić upozorio na potrebu i korist rječnika, u kome bi bila sabrana naša narodna i porodična imena.

29) Emilio Collussi: *Pesimizam Leopardija i pjesnika njegova doba*. Analizom i usporedbom pojave grupe srodnih, istaknutih pjesnika, početkom XIX stoljeća *universalne boli*, dat je zaobljeni prikaz veličine i snage pesimizma Leopardija, Baudelaira, Shelleya i Hölderlina, koji su svojim djelima htjeli izdići svoje čitače na višu razinu, kako to kaže Shelley: „Bez prikazivanja postojanja zla, neprestano razmišljam, kako bi se mogla dati pobjeda dobru“.

30) Lelja Dobronić: *Prilog za poznavanje najstarijih posjeda zagrebačkog Gradeca*. — Navodeći „Zlatnu bulu“ iz god. 1242., kojom je Bela IV uzdigao zagrebački Gradec na *Kraljevski slobodni grad*, spisateljica iznosi, uz ostali dio teksta, opis granica šireg gradskog područja. Svi izneseni podaci o gradskim posjedima i o stanovništvu, koje je na njima živjelo i obrađivalo, pokazuju, da su se od XIII—XVIII st. na njima mijenjali društveni i privredni odnosi. Černomerac i Gračani, najstarija naselja na gradskim posjedima, sačuvala su do danas svoj značaj.

31) Lazar Čelap: *Politička pripadnost Srijema u god. 1848/49*. Opisujući prilike počev od 1699., tj. od mira u Karlovcima, pisac postepeno dolazi do 1848. godine. Tada se Srijem otcepljuje od Ugarske i utjelovljuje s Trojednom kraljevinom Hrvatskom, Slavonijom i Dalmacijom u savezu sa Srpskom Vojvodinom. Godine

1861. bila je ukinuta Srpska Vojvodina, pa su kotari Ilok i Ruma, kao srijemski krajevi, bili pridruženi Kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji.

32) **Franjo Buntak**: *Prilog građevnoj povijesti stare županijske i saborske zgrade na Markovu trgu u Zagrebu*. — Opsežnom studijom i obilnom dokumentacijom prikazana je povijest gradnje, prvo županijske, a kasnije saborske zgrade na Markovu trgu i pri tome je zahvaćeno vrijeme od XVIII do početka XX -st.

33) **Franjo Kesterčanek**: *Prinosi pomorskoj privredi starog Dubrovnika. Koraljarstvo*. — Prikaz koraljarstva kao narodni obrt u Dubrovniku u XV—XVI st. Ono je kao obrt prenošeno u obiteljima s jednog pokoljena na drugo, Koralj kao sirovina za domaće brusione za izradu ukrasa i za izvoz, te u recepturi kao lijek. Početkom XIX stoljeća, za vrijeme francuske okupacije, nakon izumrća iskusnih ribara počelo je propadati koraljarstvo u Dubrovniku.

34) **Ivan Bach**: *Primijenjena umjetnost naroda Jugoslavije u obradi metala u XIX i XX stoljeću*. — Istančanim smislom i poznavanjem građe prikazana su strujanja i u glavnim crtama pisac je iznio pregled povijesti umjetnog obrta u umjetničkoj obradi metala od početka XIX st. do danas.

35) **Ivo Horvat**: *Neke misli biologa o klasičnim jezicima i klasičnoj školi*. — „Nezapamćeni razvitak prirodnih znanosti u XIX i XX st. i njihova primjena na svim poljima ljudske djelatnosti utjecao je u mnogo čemu i na odnos suvremenog čovjeka prema humanističkoj naobrazbi, a u prvom redu prema klasičnim jezicima. Povijest prirodnih znanosti siže duboko u prošlost ljudske kulture, a tragovi vode u antičku, grčku kulturu. Teoretsko značenje biologije je veliko, najveće od svih znanosti, jer obuhvaća i sam život čovjeka“. Pisac po struci prirodoslovac iznosi primjere grčkog i latinskog jezika za biološku terminologiju, te svoje mišljenje za humanističke znanosti. „Naša kulturna baština ne može se razumjeti bez latinskog jezika, jer je cijela naša starija povijest, gotovo do sredine XIX st. dokumentirana na latinskom jeziku. Naši su najveći kulturni i znanstveni stvaratelji bili često i u Evropi poznati latinisti. Dovoljno je spomenuti Marka Marulića i Rudjera Boškovića“. Ove misli prirodoslovca — biologa neka budu izraz zahvalnosti našoj klasičnoj gimnaziji i njezinim nastavnicima, koji su kroz tri i po stoljeća odgajali mlade generacije Hrvatske na visokom stupnju kulture i pridonijeli, da je i naš maleni narod mogao stati uz bok velikih naroda Evrope. „Među brojnim profesorima posebno se ističu dr. Stjepan Đurašin, dr. K. Bošnjak, J. Schlosser i Lj. Vukotinić, koji su odgojili znatan broj naših prirodoslovaca, čija su imena poznata i izvan naše domovine, a ti su prirodoslovci nalazili upravo u svom klasičnom školovanju naj-čvršće uporište za svoj stvaralački rad.

36) **Milan Schwarzwald**: *Iz povijesti aktinoterapije*. — Pisac na vrlo zanimiv i lagan način prikazuje razvoj fizike iz XIX st., i otkrića dr. Röntgena, sve do naših dana, doba atomske fizike. Istovremeno govori o terapiji Röntgenovim zrakama, dajući sliku povijesti aktinoterapije u Hrvatskoj. Napose ističe činjenicu da je već 16. XI, 1898. Gornjogradska gimnazija imala, vjerojatno poslije zagrebačkog sveučilišta, prvi rentgenski aparat u Zagrebu.

37) **Jelena Krmpotić**: *Lombrosova fossa vermiana i pravi uzrok njezina postanka*. — Autor zaključuje na osnovu pregleda 710 maceriranih lubanja, da značenje udubljenja u stražnjoj lubanjskoj udubini, koja se zove *fossa vermiana*, da vernis nema kontakta s durom, a preko nje s okcipitalnom kosti. U ispitanim slučajevima je fossa vermiana bila ispunjena cerebelomedularnom cisternom, te je mišljenja, da bi bio prikladniji naziv *fossa cisternae cerebellomedullaris*.

Autorica članka šaljući ovaj prilog za Zbornik klasične gimnazije u Zagrebu povodom 350-godišnjice izražava, da osjeća zahvalnost prema toj ustanovi, koja je davala najbolje klasično obrazovanje od koje je primila pobude, smisao i želju za naučnim radom.

38) **Erik Hauptmann**: *O lteno-portalnom venoznom sistemu, njegovoj morfologiji i hemodinamici*. — Pisac stručno, ali jasno i pristupačno izlaže venozni sistem našeg tijela.

Ovaj rad, kao i mnoge druge studije i članci, prelazi okvir ovog Zbornika. Njihov kvalitet ne dolazi u pitanje, ali se udaljuju od problematike humanističke nastave. Zato samo nabrajamo radove ostalih prinosnika.

39) **Milan Zoričić**: *Medunarodno suđenje*.

- 40) Rajka Mazzoni-Dobronić: *Harfa kao orkestralni instrument*.
 41) Vinko Žganec: *Ljestvice muzičkog folkloru Hrvatskog Zagorja*.
 42) Drago Štigler: *I. Teorijska fizika o principu konstantnosti brzine svjetlosti*.
 II. *Matematička fizika: O odnosima među principom Maupertuis — Lagrangea i Fermata s jedne strane i specijalne teorije relativnosti i valne mehanike s druge strane*.
 43) Stanko Miholić: *Mineralne vode Hrvatskog Prigorja*.
 44) Krešimir Balenović: *Prilog stereokemiji conium—alkaloida*.
 45) Ljudevit Barić: *Anatas iz doline potoka Kruščice kod Travnika u Bosni*.
 46) Franjo Ožegović: *Istraživanje nafte u našoj zemlji*.
 47) Ivo Ivančević: *Biološki i mikrobnii antagonizmi u suvremenoj medicini*.
 48) Josip Fališevac: *Dostignuća i vidici u suzbijanju i liječenju infektivnih oboljenja*.
 49) Ljubo Babić: *Iz rodnog kraja — proljeće (ulje). Smokvice — Viganj (ulje)*.
 50) Milan Šenoa: *Iz mojih zapisaka*.
 51) Artur Oskar Aleksander: *Životni put (ulje). Mrtva priroda (ulje)*.
 52) Eugen Sladović: *Iz mojih uspomena na školovanje u klasičnoj gimnaziji*.
 53) Kosta Angel-Radovani: *Spomenik ustanka u Drežnici (kamen). Portret Dobriše Cesarića (drvo)*.
 54) Radovan Žilić: *Četiri pjesme*.
 55) Slavko Kolar: *Snuboki (III slika iz drame „Svoga tela gospodar“)*.
 56) Branimir Žganjer: *Vodnjak Franceta Prešerna (prejev)*.
 57) Bora Pavlović: *Zagorski dug. Odlomak iz putopisa Jedan čovjek traži svoj zavičaj*.
 58) Emilio Colussi: *Iz mojih pjesama*.
 59) Genor. Senečić: *Želim živjeti*. Filmska biografska novela o obretniku uzroka babinje groznice Ignazu Philippu Semmelweisu (1818—1865).
 60) Zlatko Prica: *Mrtvi pijetao (ulje). Djevojka s buketom (ulje)*.
 61) Zvonimir Doroghy: *Moji susreti s gornjo-gradskom gimnazijom*.
 62) Josip Ljubić: *Pokušaj ostvarenja zajedničke akcije južno-slavenskih abiturijenata*.
 63) Josip Roca: *U kavani (litografija)*.
 64) Đuro Karminski: *O školi*. Školska zadaća napisana nakon 30 godina.
 65) Lovro Županović: *Carmen Horatii — Svečana oda za mješoviti zbor na tekst Horacija*.
 II. *Đački radovi nekoć i danas, iz pera 31 autora, sa člancima, pjesmama i crtežima*.
 III. *Statike i šematizmi, napisala Smilja Pertot, uz dodatak tabelarnih pregleda*.
 Da zaključim, ovaj je Zbornik doista lijep spomenik onoj plemenitoj ljudskoj težnji, koja nastoji ostvariti odraz trajno životvornih snaga, u punom smislu, kako to veli Elie Faure: „Svaki od nas nosi u sebi svoj dio istine, ali i ona će ostati i nama samima nepoznata, ako ne budemo strastveno željeli da je otkrijemo, i ako je ne budemo izricali puni oduševljenja“.

V. Kopač, Zagreb.